

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА У ПОВОЄННИЙ ЧАС

Повоєнний період – це не лише етап відбудови інфраструктури держави, а насамперед етап відновлення людини, соціальних зв'язків і довіри у суспільстві. Саме тому ключовим фахівцем у громаді стає соціальний педагог, діяльність якого виходить за межі навчального закладу й переходить у площину громади, сім'ї, психологічної реабілітації та соціальної інтеграції.

Сучасна війна формує нові категорії населення, що потребують соціально-педагогічної підтримки: діти, які пережили травматичні події; внутрішньо переміщені сім'ї; діти військовослужбовців; діти, що втратили близьких; підлітки з порушеною освітньою траєкторією; молодь з досвідом тривалого стресу та соціальної ізоляції.

Теоретичні основи соціально-педагогічної діяльності розкрито у працях О. Безпалько, А. Капської, О. Дубасенюк, де визначено зміст і функції соціального педагога. Проблеми соціалізації дітей у кризових умовах і формування стійкості особистості досліджували А. Masten, а питання психосоціальної підтримки в надзвичайних ситуаціях висвітлюються у рекомендаціях міжнародних організацій (UNICEF, WHO, Save the Children).

Однак специфіка діяльності соціального педагога саме у повоєнний період і, зокрема, через механізми соціального проєктування, залишається недостатньо розробленою, що зумовлює актуальність дослідження.

У цих умовах традиційні методи соціально-педагогічної роботи (індивідуальні консультації, класні години, профілактичні бесіди) стають недостатніми. Виникає потреба у проєктній діяльності – комплексній, довготривалій, міждисциплінарній формі роботи.

Проєктна діяльність соціального педагога – це організована система дій, спрямована на вирішення конкретної соціальної проблеми певної групи дітей або громади шляхом планування, реалізації та оцінювання комплексу заходів у визначені строки із

залученням партнерів. Основні ознаки такої діяльності: наявність соціальної проблеми; чітка мета і завдання; обмежений термін; визначені ресурси; вимірюваний результат; міжвідомча взаємодія.

У повоєнний час проєктна діяльність набуває нового змісту: соціальний педагог стає координатором соціального відновлення громади.

Проєкти спрямовуються на:

- подолання травматичного досвіду;
- формування почуття безпеки;
- розвиток емоційної стабільності;
- відновлення довіри до дорослих.

Прикладами такої діяльності є: групи психологічної підтримки; арт-терапевтичні майстерні; табори відновлення; програми «безпечна школа».

Соціальний педагог виступає посередником між: школою, громадою, сім'єю, соціальними службами. Тому такі проєкти можуть включати: адаптаційні клуби; наставництво «рівний-рівному»; міжкультурні заходи; сімейні клуби. Війна спричиняє освітню депривацію, тому соціальний педагог в такій ситуації організовує: освітні хаби; волонтерські репетиторські програми; навчальні групи підтримки; профорієнтаційні проєкти.

Повоєнний період характеризується кризою сімейних ролей (реадаптація військових, ПТСР, зміна сімейної структури). В такому разі ефективними соціально-педагогічними проєктами будуть: сімейні консультаційні клуби; батьківські школи; групи взаємопідтримки; програми соціалізації дітей ветеранів.

Етапами реалізації соціально-педагогічного проєкту є діагностичний етап (соціальний педагог визначає потреби громади через опитування, спостереження, соціальний паспорт школи/громади), проєктувальний етап (формулювання мети, визначення цільової групи, пошук партнерів, план заходів), організаційний етап (розподіл ролей; залучення волонтерів; інформаційна кампанія), реалізація (проведення тренінгів, груп, заходів, індивідуального супроводу), оцінювання результатів (зміни поведінки дітей, рівень адаптації, зменшення конфліктності, покращення відвідування школи).

Повоєнна соціально-педагогічна робота неможлива без міжпредметної взаємодії. Соціальний педагог працює разом з: психологами, службами у справах дітей, медиками, волонтерськими

організаціями, громадськими фондами, місцевою владою, міжнародними організаціями (UNICEF, Save the Children, Red Cross). Фактично соціальний педагог стає менеджером соціального проекту в громаді. Змінюється і професійний профіль фахівця. Йому стають потрібні знання в таких сферах як проектний менеджмент, кризове консультування, медіація конфліктів, робота з травмою, фандрейзинг, комунікація з донорами, міжкультурна комунікація.

Особливо важливою стає ресурсна позиція соціального педагога – здатність не лише допомагати, а організувати допомогу. В результаті правильно організована проектна діяльність дозволяє: зменшити рівень тривожності дітей, відновити соціальні зв'язки, попередити девіантну поведінку, відновити навчальну мотивацію, підвищити згуртованість громади, сприяти реінтеграції сімей військових.

У стратегічній перспективі це впливає на соціальну стійкість держави, оскільки повоєнне відновлення – це передусім відновлення людського потенціалу.

Отже, у повоєнний час соціальний педагог переходить від ролі шкільного спеціаліста до ролі агента соціальних змін у громаді. Найефективнішою формою його роботи стає проектна діяльність, що забезпечує комплексний вплив на дитину, сім'ю і соціальне середовище. Саме через соціально-педагогічні проекти можливе: психологічне відновлення дітей, соціальна інтеграція населення, формування культури взаємодопомоги, профілактика соціальних криз наступних поколінь.

Проектна діяльність соціального педагога у повоєнний період є не допоміжною, а ключовою складовою відбудови суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безпалько О. Соціальна педагогіка: теорія і практика. Київ: Центр навчальної літератури, 2017.

2. Безпалько О. Соціальне проектування: навч. посібн. Київ: [б. в.], 2010. 127 с.

3. Дубасенюк О. Професійна підготовка соціального педагога. Житомир, 2019.

4. Закон України «Про соціальні послуги» (2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>.

5. Капська А. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю. Київ, 2015.
6. Постанова КМУ № 800 «Про організацію психологічної допомоги населенню в умовах надзвичайних ситуацій».
7. Савченко О. Педагогіка партнерства в умовах соціальних змін. Київ, 2018.
8. Masten A. Ordinary Magic: Resilience in Development. New York: Guilford Press. URL: <https://www.scribd.com/document/693998852/Ann-Masten-Ordinary-magic-resilience-in-development-Paperback-ed-2015-The-Guilford-Press-1>.
9. Save the Children. Child Friendly Spaces in Emergencies Manual. URL: <https://resourcecentre.savethechildren.net>.
10. UNICEF. Psychosocial support for children in emergencies. URL: <https://www.unicef.org>.
11. WHO. Mental health and psychosocial support in conflict settings. URL: <https://www.who.int>.